

Nr 9.

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med hemställan om be-
myndigande för Kungl. Maj:t att vidtaga åtgärder
för ökning av statsverkets andel i totalisator-, tips-
och lotterimedel; given Stockholms slott den 3 ja-
nuari 1948.*

Kungl. Maj:t får härmed, under åberopande av bilagda utdrag av stats-
rådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bi-
falla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departe-
mentschefen hemställt.

GUSTAF.

Ernst Wigforss.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den
3 januari 1948.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden
WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, ZETTER-
BERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, KOCK.

Efter gemensam beredning med cheferna för jordbruks- och handels-
departementen anmäler chefen för finansdepartementet, statsrådet Wig-
forss, *fråga om ökning av statsverkets andel i totalisator-, tips- och lotteri-
medel.* Föredraganden anför därvid följande.

Enligt lotteriförordningen den 19 maj 1939 (nr 207) må lotteri om pen-
ningar eller penningars värde ej utan tillstånd av Kungl. Maj:t för allmän-
heten anordnas i andra fall eller i annan ordning än som stadgas i nämnda
förordning. Såsom lotteri anses bl. a. varje företag, däri efter lottning,

gissning eller vadhållning vinst kan erhållas av en eller flera deltagare till högre värde än det, som erhålles av en var deltagare.

Vad angår totalisatormedlen har rätt att anordna vadhållning medelst totalisator i samband med kapplöpningar eller travtävlingar brukat av Kungl. Maj:t — på föredragning av chefen för jordbruksdepartementet — medgivnas för ett år i sänder; och i samband därmed ha vissa föreskrifter meddelats rörande dispositionen över de vid kapplöpningarna och travtävlingarna inflytande totalisatormedlen. I sistnämnda hänseende har stadgats, att av insatsernas totala belopp skulle innehållas 20 procent, varför vinnarnas andel i totalbeloppet sålunda utgjorde 80 procent av insatserna.

Rörande fördelningen av nyssnämnda andel om 20 procent av insatsernas totalbelopp har Kungl. Maj:t meddelat särskilda föreskrifter dels i brev den 30 maj 1941 såvitt angår vid travtävlingar inflytande totalisatormedel och dels i brev den 13 april 1945 i fråga om totalisatormedel, som inflyta vid kapplöpningar. Enligt dessa föreskrifter skall viss, i breven närmare angiven del — minst 2 och högst 17 procent av totalomsättningen — inlevereras till statsverket, medan återstoden får av anordnare av vadhållningen användas för anskaffande av priser vid kapplöpningar och travtävlingar m. m.

Genom särskilda beslut den 30 december 1947 har Kungl. Maj:t med stöd av lotteriförordningen medgivit, att vissa sammanslutningar finge under år 1948 vid offentliga kapplöpningar eller travtävlingar anordna vadhållning medelst totalisator. I nämnda beslut har Kungl. Maj:t tillika föreskrivit, såvitt anginge kapplöpningar eller travtävlingar vilka komme att avhållas under januari—mars månader 1948, att det skulle åligga anordnare av vadhållning medelst totalisator att av de insatser som gjordes för deltagande i vadhållningen innehålla ett belopp motsvarande 20 procent av insatssumman, samt att anordnare av vadhållning skulle äga av sålunda innehållt belopp för anskaffande och tillhandahållande av pris vid tävlingarna och till bestridande av andra omkostnader för desamma tillgodogöra sig vad som återstode sedan för statsverkets räkning avdragits så stor andel, som angivits i Kungl. Maj:ts beslut den 13 april 1945 och den 30 maj 1941 angående fördelningen av vid kapplöpningar respektive travtävlingar inflytande totalisatormedel. Därjämte har Kungl. Maj:t i besluten den 30 december 1947 förklarat att, såvitt anginge kapplöpningar och travtävlingar som komme att avhållas under april—december månader 1948, Kungl. Maj:t framdeles komme att meddela föreskrifter i nu berörda hänseenden.

Beträffande tipsmedlen har Kungl. Maj:t genom resolution den 17 juni 1943 — på föredragning av chefen för handelsdepartementet — beviljat aktiebolaget tipstjänst tillstånd under tiden den 1 juli 1943—den 30 juni 1948 att för allmänheten anordna vadhållning i samband med idrotts-tävlingar, dock ej hästtävlingar. I samma resolution har vidare föreskrivits, att av de vid vadhållning inflytande insatsbeloppen 50 procent skulle

användas såsom vinstutdelning till de i vadhållningen deltagande, att högst 25 procent finge disponeras för bolagets omkostnader och att vad som återstode av bolagets årsvinst efter avsättning till reservfond, skattereserv och utdelning till aktieägare skulle årligen insättas å statsverkets checkräkning i riksbanken.

Vad slutligen angår lotteri medlen har Kungl. Maj:t genom resolution den 3 december 1943 — likaledes på föredragning av chefen för handelsdepartementet — beviljat svenska penninglotteriet aktiebolag tillstånd att under åren 1944—1953 bedriva penninglotterirörelse. I resolutionen har tillika föreskrivits bl. a., att bolaget skulle för allmänheten anordna lotteri med dragning varje månad, att lottsedelspriset skulle utgöra 10 kronor samt att vad av vinsten å bolagets rörelse återstode efter fondavsättningar och utdelning till aktieägarna skulle inbetalas till statskontoret att användas på sätt Kungl. Maj:t närmare föreskreve. Enligt vad i resolutionen vidare stadgats ägde Kungl. Maj:t, om så funnes lämpligt, företaga ändring i de i resolutionen upptagna bestämmelserna.

Såsom framgår av vad jag förut denna dag anfört (se propositionen nr 5 med förslag till förordning om särskild automobilskatt, m. m.) har 1947 års konsumtionsskatteberedning i skrivelse den 20 december 1947 framlagt förslag om vissa skärpningar av den indirekta beskattningen; och har beredningen därvid bl. a. föreslagit höjning av statens andel i totalisator-, tips- och lotterimedlen.

Vid nämnda skrivelse har beredningen fogat visst utredningsmaterial, av vilket här må återgivas följande.

I fråga om totalisatormedlen har i en inom beredningen upprättad *promemoria* intagits följande tablå:

	1944	1945	1946	1947
	(miljoner kronor)			
Insatser.....	44·20	56·30	65·00	70·16
därav till: vinnare (80 %)	35·36	45·04	52·48	56·13
organisationer	5·04	5·96	6·62	6·86
statsverket	3·80	5·30	6·50	7·17
Summa	44·20	56·30	65·60	70·16
Statsverkets andel i procent av insatserna ...	8·60 %	9·41 %	9·91 %	10·22 %

Under hänvisning till de för år 1946 redovisade totalisatormedlen har i promemorian anförts, att därest en sådan ändring vidtoges i fördelningen mellan vinnarna och statsverket, att procenttalen 80 resp. 20 utbyttes mot procenttalen 60 resp. 40 skulle härigenom — med oförändrade insatser — en inkomstökning för statsverket uppkomma med (20 % av 65,60 =) 13 milj. kronor per år.

Beredningen har vidare överlämnat en inom *lantbruksstyrelsen* upprät-

tad promemoria angående ifrågasatt sänkning av vinnarnas andel från 80 till 60 procent av insatserna. I promemorian anföres bl. a. följande.

Med visshet kan förutsägas, att insatserna skulle gå ned genom den ifrågasatta åtgärden. Den övervägande delen av publiken bevisar helt säkert icke travtävlingar eller kapplöpningar enbart för spelets skull utan av samma skäl, som förestava besök vid andra, med totalisatorspel icke förenade sport- eller idrottstävlingar. Denna helt övervägande del av publiken gör sina insatser på totalisatorn mera för att öka spänningen av ett lopp än av vinstbegär. Genom sina insatser på 2 eller 5 kronor bidrager den emellertid i mycket hög grad till den totala omsättningssumman. Om ett högre avdrag än 20 procent, vilket nu är fastställt, skulle göras, komme detta enligt erfarenheter från andra länder att medföra en avsevärd nedgång i omsättningen. Odds skulle nämligen under dessa förutsättningar säkerligen normalt bli så låga, att vinstmöjligheterna på de smärre insatsbeloppen väsentligt komme att reduceras eller helt upphöra. Under sådana förhållanden är det tydligt, att bidragen till totalisatoromsättningen från denna övervägande kategori av publiken efter hand skulle utebliva. Därmed skulle också totalisatoromsättningen till sin väsentliga del komma att bero av de »professionella» spelarnas insatser och spelet skulle därmed icke blott sjunka i omfattning utan även bli av mer hasardartad natur, en utveckling, som ur många synpunkter ingalunda vore önskvärd. De minskade vinstmöjligheterna vid totalisatorspelet, som bleve följderna av den ifrågasatta ändringen, skulle därjämte säkerligen draga med sig allvarlig risk för att illegal vadhållning genom privata bookmakers började florera. Härigenom skulle dels betydande belopp kunna undandragas statsverket och dels den för varmblodig hästavel så betydelsefulla hästsporten bringas i misskredit. Erfarenheterna från utlandet äro härvidlag av stort intresse. Danmark utgör i detta hänseende ett typiskt exempel. De danska statsmakterna ha i avsikt att bereda staten större inkomster av totalisatorn i flera etapper höjt ifrågavarande procenttal — senast år 1947 till 36. Följden av detta har blivit en allt starkare nedgång av totalisatoromsättningen. Därtill har den illegala vadhållningen genom bookmakers, som redan efter tidigare höjningar börjat vinna insteg, i och med det 36-procentiga avdragets införande tagit en skrämmande stor omfattning. De danska polismyndigheterna uppskatta sålunda det belopp, som under år 1947 undandragits den legala totalisatorn och olagligt omsatts hos bookmakers, till icke mindre än 12 miljoner kronor.

Även i andra länder gå erfarenheterna i samma riktning. I Norge var avdraget tidigare liksom här 20 procent. En under kriget genomförd höjning till 30 procent har emellertid bidragit till, att de norska totalisatoromsättningarna under de senaste två åren sjunkit till inemot 75 procent av de förut vanliga.

Det torde av dessa exempel få anses fastslaget, att ett avdrag av 20 procent på omsättningen är det maximum, som icke bör överskridas, om ett totalisatorväsen, baserat på sunda principer, skall kunna upprätthållas. Man kan icke bortse från den risken, att en höjning av nu gällande avdragsprocent skulle komma att medföra en så betydande nedgång i totalisatoromsättningen, att tävlingsorganisationernas verksamhet, sedd på längre sikt, skulle äventyras eller helt omöjliggöras.

Beträffande tipsmedlen har i en inom beredningen upprättad *promemoria* intagits följande tablå:

Aktiebolaget tipstjänst.

	1944/45		1945/46		1946/47		1947/48
	Milj. kr.	%	Milj. kr.	%	Milj. kr.	%	Milj. kr.
<i>Inkomster:</i>							
Tipsinsatser	32·22		45·65		49·40		50·00
Övriga inkomster ...	0·19		0·18		0·20		(beräknat belopp)
Summa	32·41		45·83		49·60		
<i>Fördelning av utgifterna:</i>							
Vinnare	13·56	41·8	19·03	41·5	20·77	41·9	
Statsverket:							
Vinstskatt	2·55		3·79		3·93		
Vinstmedel	10·87	13·42	16·03	19·82	17·05	20·98	42·3
Omkostnader	5·43	16·8	6·98	15·2	7·85	15·8	
Summa	32·41	100·0	45·83	100·0	49·60	100·0	

I sistnämnda *promemoria* har i fråga om tipsmedlen anförts bl. a. följande.

Tipsinsatsen utgör 25 öre per rad, dock att vid den s. k. »blå-vita» tippningen betalas 30 öre per rad. Av sistnämnda belopp användes 5 öre till välgörande ändamål (för Finlands krigsinvalider). Under första halvåret 1948 kommer den »blå-vita» tippningen — som sedan 1942 inbringat över en miljon kronor — att ersättas med en »röd-vit» tippning till förmån för Europahjälpen.

Omsättningen på tips i Sverige var andra veckan i december 1947 omkring 1,5 milj. kronor. Maximiomsättningen per vecka nåddes strax före julen 1946 med omkring 1,6 milj. kronor.

I *promemorian* har vidare anförts, att därest avgiften för rätt att delta i tippningstävlan höjdes från 25 till 30 öre per rad och ökningen i sin helhet redovisades till statsverket, det kunde antagas att statsverket härigenom skulle tillföras tipsmedel med ytterligare (20 % av 50 milj. kr. =) 10 milj. kronor per år.

Vad slutligen angår lotterimedlen har i en inom beredningen upprättad *promemoria* anförts bl. a. följande:

Antalet lottsedlar per dragning hade utgjort år 1938 omkring 300 000 och år 1942 omkring 650 000. Till dragningen i december 1946 hade sålts 1 180 000 lottsedlar och till dragningen i december 1947 1 220 000.

Svenska penninglotteriet aktiebolags inkomster och utgifter under de senaste åren framgå av följande tablå:

	1944		1945		1946		1947	
	miljoner kronor							
Försålda lottsedlar	101·50		109·25		125·55		135·80	
Beloppet fördelas sålunda:								
Vinster (66 %)	66·99		72·11		82·86		89·63	
Statsverket (31 %)	31·47		33·87		38·92		42·10	
Bolagets kostnader (3 %) ..	3·04	101·50	3·27	109·25	3·77	125·55	4·07	135·80

Statsverkets inkomster från bolaget har under kalenderåren 1944—47 uppgått till nedan angivna belopp:

	1944	1945	1946	1947
	miljoner kronor			
Statsverkets andel i bruttot (31 %)	31·47	33·87	38·92	42·10
Vinstutdelning från bolaget till statsverket ..	3·56	3·86	4·16	4·00
Lotterivinstskatt	10·22	10·97	12·76	13·60
Summa	45·25	48·70	55·84	59·70
Dessa totalbelopp utgöra i procent av bruttoförsäljningen av lottsedlar	44·58 %	44·58 %	44·48 %	43·96 %

Priset per lottsedel var åren 1896—1917 10 kronor. Detta pris höjdes sistnämnda år till 11 kronor och år 1927 till 12 kronor. Från och med år 1938 har priset ånyo utgjort 10 kronor per lottsedel.

Därest priset per lottsedel höjes från 10 till 12 kronor per styck, och ökningen i sin helhet redovisas till statsverket, kan det antagas att statsverket härigenom skulle tillföras lotterimedel med (20 % av 125 milj. kr. =) 25 milj. kronor.

I sin förenämnda skrivelse den 20 december 1947 har 1947 års konsumtionsskatteberedning föreslagit

dels beträffande totalisatormedlen att sådan ändring vidtoges i fråga om fördelningen av insatserna, att statsverket tillgodofördes — utöver den andel som enligt hittills gällande föreskrifter redovisats till statsverket — 20 procent av insatsernas totalbelopp,

dels i fråga om tipsmedlen att avgiften för rätt att delta i s. k. tippningstävlan höjdes med ett belopp om 5 öre — vilket skulle oavkortat tillfalla statsverket — eller alltså från 25 till 30 öre för varje rad,

dels ock såvitt angår lotterimedlen att priset för lottsedel i svenska penninglotteriet aktiebolag höjdes från 10 till 12 kronor, vilken prishöjning helt borde tillkomma statsverket.

Beredningen — vars förslag i nu angivna delar är enhälligt — har vidare uttalat, att statsverket genom de föreslagna åtgärderna skulle beredas inkomstökningar med respektive 13, 10 och 25 miljoner kronor per år. Ändringarna borde vidtagas i fråga om totalisatormedlen från och med den 1 april 1948, beträffande tipsmedlen från och med juli 1948 och såvitt angår lotterimedlen från den 15 april 1948.

Departementschefen. Såsom framgår av den proposition (nr 5) med förslag till förordning om särskild automobilskatt, m. m., om vars avlåtande till riksdagen Kungl. Maj:t förut denna dag fattat beslut, tillstyrker jag de av konsumtionsskatteberedningen föreslagna skärpningarna av den indirekta beskattningen m. m., dock med en viss jämkning beträffande totalisatormedlen. I enlighet härmed föreslår jag nu, att åtgärder vidtages för ökning av statsverkets andel i totalisator-, tips- och lotterimedel. Såvitt angår totalisatormedlen anser jag mig böra stanna vid att förorda att till statsverket inleveraras sådana medel med — utöver den andel som enligt hittills gällande föreskrifter redovisats till statsverket — 10 procent av insatsernas

totalbelopp. Vidare förordar jag att statsverket, på sätt beredningen föreslagit, tillgodoföres dels ytterligare tipsmedel genom höjning av avgiften för rätt att deltaga i tippningstävlan från 25 till 30 öre för varje rad och dels ytterligare lotterimedel genom höjning av priset för lottsedel i svenska penninglotteriet aktiebolag från 10 till 12 kronor. De genom nämnda höjningar inflytande beloppen böra oavkortade tillkomma statsverket.

Nu berörda åtgärder torde, såvitt angår totalisatormedlen, böra genomföras på så sätt, att Kungl. Maj:t — i överensstämmelse med vad som förutsetts i Kungl. Maj:ts förut omnämnda beslut den 30 december 1947 angående tillstånd att under år 1948 anordna vadhållning medelst totalisator vid kapploppningar och travtävlingar — meddelar nya föreskrifter om fördelningen av totalisatormedlen att tillämpas från och med april 1948. I fråga om tipsmedlen torde särskild överenskommelse böra träffas mellan Kungl. Maj:t och aktiebolaget tipstjänst rörande den förut berörda höjningen av priset för rätt att deltaga i tippningstävlan från 25 till 30 öre per tipsrad, vilken höjning bör genomföras från och med den 1 juli 1948. Vad slutligen angår lotterimedlen torde Kungl. Maj:t böra föreskriva att priset för lottsedlar i svenska penninglotteriet aktiebolag, vilka säljas till dragningarna i maj 1948 och senare, skall utgöra 12 i stället för 10 kronor per styck.

De föreslagna ändringarna rörande fördelningen av totalisator-, tips- och lotterimedel böra underställas riksdagens godkännande.

Föredragande departementschefen hemställer härefter, att Kungl. Maj:t i proposition till riksdagen måtte hemställa om bemyndigande för Kungl. Maj:t att vidtaga åtgärder för ökning av statsverkets andel i totalisator-, tips- och lotterimedlen på nedan angivna sätt, nämligen

1) genom överföring till statsverket av — utöver de belopp som enligt hittills gällande föreskrifter skola till statsverket överföras — ytterligare 10 procent av insatserna vid totalisatorspel, vilken ändring bör träda i tillämpning den 1 april 1948;

2) genom höjning av priset för deltagande i av aktiebolaget tipstjänst anordnade tippningstävlingar från 25 till 30 öre för varje rad, vilken höjning bör genomföras från och med den 1 juli 1948; samt

3) genom höjning av priset för lottsedel i svenska penninglotteriet aktiebolag från 10 till 12 kronor för varje lottsedel, vilken höjning bör gälla i fråga om lottsedlar som försäljas till dragningen i maj 1948 och senare dragningar.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställda förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Carl Olov Sommar.